

Електронне наукове фахове видання "Державне управління: удосконалення та розвиток" включено до переліку наукових фахових видань України з питань державного управління (Наказ Міністерства освіти і науки України від 06.11.2014 № 1279)

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
удосконалення та розвиток

№ 3, 2014

Назад

Головна

УДК 378.046.4

Л. О. Комісарова,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та практики психолого-педагогічних дисциплін,
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ В ЕФЕКТИВНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ

L. O. Komissarova,
Ph.D., assistant professor of theory and practice of psycho-pedagogical disciplines
Mykolayiv State Agrarian University, Mykolayiv

DEVELOPMENT MANAGEMENT TECHNOLOGICAL CULTURE IN THE EFFECTIVE TRAINING OF FUTURE ENGINEERS-TEACHERS

У статті розглянуті питання теоретичного обґрунтування особливостей державного управління організації освіти в умовах вищої інженерно-педагогічної школи. Досліджено питання управління розвитком технологічної культури майбутніх інженерів-педагогів з урахуванням особливостей Національної доктрини розвитку освіти.

The questions of theoretical substantiation features state of the organization of higher education in engineering and teaching school. The issue of management of technological culture of future engineers pedahoiv allowing for the National Doctrine of Education Development.

Ключові слова: державне управління, технологічна культура, доктрина розвитку освіти, інженер-педагог, професійна майстерність.

Keywords : public administration, technological culture, doctrine development education, engineer, teacher, professional skills.

Постановка проблеми. Аналіз навчально-виробничого процесу професійно-технічних навчальних закладів свідчить про необхідність його модернізації через удосконалення державного управління розвитком технологічної культури в освіті. Через це вимоги до робітничих кадрів з точки зору підвищення її конкурентоспроможності ще більшою мірою стають жорсткішими. Саме тому актуальним завданням державного управління розвитком професійно-технічної освіти виступає процес реалізації технологічної культури у майбутніх інженерів - педагогів, які повинні постійно оновлювати зміст освіти, технологічні навички та організацію навчально-виробничого процесу відповідно до ринкових засад економіки, сучасних науково-технічних досягнень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розвитку педагогічної культури та світи студентів інженерно-педагогічних спеціальностей з точки зору державного управління розглянуто в публікаціях А. Ашерова, Л. Горбатюк, Н. Зоніної, В. Кислякова, О. Коваленко, В. Логвиненка, Л. Назарової, Г. Плієва, Т. Яковенко та інших. Ці дослідження визначають особливості управління організацією освіти в умовах вищої інженерно-педагогічної школи. Проте питання управління розвитком технологічної культури майбутніх інженерів-педагогів не було детально досліджено на державному рівні.

Постановка завдання. Метою дослідження є теоретичне обґрунтування, розробка та впровадження системи управління в навчально-технологічний процес основних засад технологічної культури, що передбачає формування відповідно до демократичних цінностей, у інженерів – педагогів високого рівня педагогічної, виховної діяльності відповідно до національної освітньої доктрини.

Виклад основного матеріалу. В Національній доктрині розвитку освіти стверджується, що «освіта є стратегічним ресурсом поліпшення добробуту людей, забезпечення національних інтересів, зміцнення авторитету і конкурентоспроможності держави на міжнародній арені». [1]

Виконання цих завдань залежить від якості педагогічної діяльності інженера – педагога, його компетентності як фахової, так і психолого-педагогічної. Інженер - педагог повинен так організувати навчально-виробничий процес, щоб були забезпечені і реалізовані потреби та інтереси як учнів так і суспільства. Постійне поповнення кожним з майстрів виробничого навчання не лише фахових, але й психолого-педагогічних знань є необхідною умовою успішної реалізації завдань, що стоять перед професійно-технічною освітою.

Як зазначає Н.Г. Ничкало, будь-яка модернізована, удосконала технологія не принесе жаданих результатів без зміни підходів до педагогічної підготовки майстрів виробничого навчання [2]. Причому, інженер – педагог є центральною фігурою навчально-виробничого процесу професійно-технічного навчального закладу, який самостійно ставить освітні цілі, обирає засоби своєї діяльності, виховує і розвиває інтерес до майбутньої професії [3].

Між тим, інженер - педагог виступає носієм цілої низки знань, умінь і навичок, спрямованих, з одного боку, на його професійну фахову майстерність і вміння передавати її учням, з іншого – на педагогічний виховний потенціал. Це дає підстави стверджувати, що діяльність майстра виробничого навчання – складний, багатогарний, суперечливий процес, який вимагає з боку педагогічної науки підвищеної уваги.

У зв'язку з цим, – зазначає В.Радкевич, – набуває актуальності теоретичне обґрунтування, розробка та впровадження у процес професійного навчання майбутніх робітників інноваційних форм і методів навчання і насамперед таких, що передбачають формування в учнів здатностей до діяльнісного оволодіння навчального матеріалу, основ професійної майстерності.

Пошуки реформування національної освіти зумовили розроблення і утвердження концептуальних засад, спрямованих на її удосконалення. Так, у положеннях Національної доктрини розвитку освіти зазначено, що у вихованні особистості, яка усвідомлює свою належність до українського народу, сучасної європейської цивілізації є національна система виховання молоді, що зумовлює зміни у змісті освіти, призводить до пошуку інноваційних підходів до підготовки майбутніх фахівців з урахуванням надбань національної культури, її духовних цінностей, сприяє відтворенню потенціалу суспільства.

Таким чином, розвиток технологічної культури у майбутніх інженерів - педагогів професійно-технічних закладів набуває актуальності ще в контексті широкого впровадження ідей гуманізації, пробудження та генерації національної свідомості, демократизації, створенні соціально-культурних умов для самореалізації

особистості, розвитку її творчого та духовного потенціалу.

Концепції розвитку технологічної культури у інженерів – педагогів як майбутніх фахівців професійно – технічних навчальних закладів хоча спеціально не досліджувалися, проте окремі їх аспекти знайшли висвітлення в роботах А.В.Баташева, А.П.Беляєва, М.І.Махмудова. Дослідники наголошують, що для успішного розвитку навчально-виробничого процесу інженерам – педагогам необхідно самостійно вчитися протягом усього життя щоб удосконалювати професійно-значущі та духовні якості.

Сучасні дослідники часто ототожнюють технологічну культуру з педагогічною майстерністю. Так, К. Платонов, В. Сластьонін розуміють під педагогічною майстерністю високий рівень розвитку низки професійних умінь; Н. Кузьміна, Г. Хозяїнов розглядають педагогічну майстерність як головний показник якості педагогічної діяльності, виразник і втілення її сутнісних смислів; А. Щербаков вважає, що це - синтез знань, умінь і навичок методичного мистецтва й особистісних якостей педагога; Н. Тарасевич, В. Семиченко пропонують розуміти педагогічну майстерність як комплекс якостей особистості вчителя, що забезпечує високий рівень професійної діяльності, її загальну самоорганізацію й управління своїми діями в умовах певної педагогічної ситуації [4-9]. Разом з тим, ми вважаємо, що педагогічна майстерність є складовою технологічної культури.

Слід підкреслити, що теоретичні розробки щодо технологічної культури досі мають пошуковий характер. Термін «технологічна культура» не став загальноприйнятим. Так, в дослідженнях використовуються досить близькі за значенням терміни:

- педагогічна творчість (Ш. Амонашвілі [10], С. Сисоєва [11]); педагогічна техніка (Л. Рувінський [12], В. Миндикяну [13]); педагогічні технології (О. Падалка [14], І. Дмитрик [15]); педагогічна компетентність (М. Левіна [16], І. Ісаєв [17]).

Дослідники вважають, що високий рівень педагогічної майстерності досягається, якщо:

- виникає потреба у професійному саморозвитку, самовдосконаленні (Б. Ананьєв, В. Кан-Калик, В. Загвязинський); він виявляє мотиваційно-ціннісне ставлення до педагогічної діяльності; має здібності до вольової саморегуляції, самоорганізації, самоконтролю (Л. Рувінський).

Російський психолог О. Дейнека вважає, що «майстер педагогічної праці – це перш за все висококомпетентний у психолого-педагогічній і власне предметній галузі спеціаліст, який уміє репродукувати на високому рівні професійні знання, навички й уміння. З метою підготовки таких спеціалістів необхідно посилити увагу до формування «технологічних» висновків з психолого-педагогічних досліджень: що і як робити в тій чи іншій ситуації, який метод (навчання, виховання) який спосіб (спілкування, впливу) доречний і за яких умов, які його обмеження і т.д.» [18, 574].

До умов розвитку майстерності Н. Побірченко відносить творчий підхід до організації власної діяльності і діяльності учнів на уроці; критичне осмислення своїх успіхів і невдач [19].

За твердженням І. Зязюна, професійна майстерність педагога залежить від єдності володіння теорією, технікою і методами роботи з матеріалами, впровадженням його у педагогічний процес [22]. Науковець визначає «педагогічну майстерність» як комплекс властивостей особистості, що забезпечує самореалізацію високого рівня професійної діяльності на рефлексивній основі. До цих властивостей він зараховує гуманістичну спрямованість діяльності вчителя, яка є системоутворюючим фактором у структурі особистості, здатної до самореалізації; професійну компетентність, яка є підвалиною професійної майстерності; педагогічні здібності, які забезпечують швидкість самовдосконалення; педагогічну техніку, яка мусить спиратися на знання та здібності, та дає можливість виявити внутрішній потенціал учителя. Усі згадані складники є взаємопов'язаними, їм притаманний саморозвиток, який забезпечує саморозвиток педагога, а через нього – розвиток учня [23, 31].

Висновки. Сучасні трансформаційні соціокультурні процеси на державному рівні – зумовлюють необхідність оптимізації педагогічного процесу, де основоположниками стають культура (універсальна характеристика людського буття), розуміння (самопізнання), творчість (самодіяльність), що концептуально наповнюють усталену дидактичну триаду «знання – уміння – навички» особистісно-значущим змістом.

Отже, аналітичний огляд концептуальних засад державного управління розвитку сучасної освіти та її складової – технологічної культури майбутніх інженерів – педагогів – показав, що вони ґрунтуються на багатогранній поліфонічній структурі концепцій освітньої доктрини. Вони складаються з креативних педагогічних підходів та ідей творчого розвитку особистості, необхідності постійно удосконалювати професійно-значущі та духовні якості інженера – педагога з урахуванням державних пріоритетів та вимог.

Література.

1. Державна національна програма «Освіта. Україна XXI століття». – К.: Райдуга, 1994. – 205 с.
2. Ничкало Н.Г. Теоретико-методологічні проблеми реформування професійно-технічної освіти // Педагогіка і психологія. – 1997. - № 3. – С. 105-114.
3. Ничкало Н.Г. Про рідномовні обов'язки вченого-педагога // Педагогіка і психологія. – 1998. - № 4. – С. 12-18.
4. Ануфриев Е.А. Социальный статус и активность личности / Е.А. Ануфриев. – М.: Изд. МГУ, 1984. – 287 с.
5. Сластенин В.А. Педагогика: инновационная деятельность / В.А. Сластенин, Л.С. Подымова. – М. Магистр, 1997. – 224 с.
6. Кузьмина Н.В. Методы исследования педагогической деятельности / Н.В. Кузьмина. – Л.: Изд. Ленинград. ун-та. – 1970. – 114 с.
7. Хозяинов Г.И. Педагогическое мастерство преподавателя: Методическое пособие / Г.И. Хозяинов. – М.: Высшая школа, 1988. – 168 с.
8. Щербаков А.И. Психология учителя // Возрастная и педагогическая психология / Под. ред. А.В. Петровского. – М., 1973. – С. 18-27.
9. Семиченко В.А. Психологічна структура педагогічної діяльності. Частина I: Навч. посіб. / В.А. Семиченко, В.С. Заслуженюк. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2001. – 217 с.
10. Амонашвили Ш.А. Размышления о гуманной педагогике / Ш.А. Амонашвили. – М.: Издат. Дом Шалвы Амонашвили, 1996. – 494 с.
11. Сисоєва С.О. Педагогічна творчість учителя: визначення, теоретична модель, функції підготовки // Педагогіка і психологія. – 1998. - № 2. – С. 161-172.
12. Рувінський Л.И. Психология самовоспитания: Учеб. пособие по спецкурсу для студ. пед. Ин-тов / Л.И. Рувинский, А.Е. Соловьева. – М.: Просвещение, 1982. – 143 с.
13. Мындыкяну В.М. Педагогическая техника и мастерство учителя / В.М. Мындыкяну. – Кишенев, 1991. – 197 с.
14. Падалка О.С. Педагогічні технології: Навч. посіб. для вузів / О.С. Падалка, А.М. Нісімчук, І.О. Слолюк, О.Г. Шпак. – К.: Українська енциклопедія ім. М. Бажана, 1995. – 252 с.
15. Дмитрик І.С. Подготовка студентов к профессионально-педагогическому творчеству. – К.: Наук. думка, 1992. – 150 с.
16. Левіна М.М. Технологии профессионально-технического образования / М.М. Левіна. – М.: Академия, 2001. – 270 с.
17. Ісаєв І.Ф. Профессионально-педагогическая культура преподавателя / И.Ф. Исаев. – М.: Академия, 2004. – 206 с.
18. Психология. Учебник / Под ред. А.А. Крылова. – М.: Проспект, 1999. – 584 с.
19. Педагогічна майстерність вчителя на уроці: Навч. посіб. / Побірченко Н.А. – К.: КДПІ ім. О.М. Горького, 1986. – 40 с.
20. Сухомлинський В.О. Вибрані твори: В 5-ти т. / В.О. Сухомлинський. – К.: Рад. школа, 1979 – 1980.
21. Сухомлинський В.А. Павлышская средняя школа // Изб. пед. соч. в 3-х т. / В.А. Сухомлинский. – Т. 3. – М.: Педагогика, 1978.
22. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: 36. наук. праць / Ред. кол.: І.А. Зязюн (голова) та ін. – К. – Вінниця: ДОВ Вінниця, 2000. – 360 с.
23. Педагогічна майстерність: Підручник / І.А. Зязюн, Л.В. Крамущенко, І.Ф. Кривонос та ін. / За ред. І.А. Зязюна. – К.: Вища школа, 1997. – 349 с.

References.

1. Cabinet of Ministers of Ukraine (1994), Derzhavna natsional'na prohrama «Osvita. Ukraina KhKhI stolittia» [State national program "Education. Ukraine XXI Century"], Rajduha, Kyiv, Ukraine.
2. Nychkalo, N.H. (1997), "Theoretical and methodological problems of reforming vocational education", Pedahohika i psykholohiia, vol. 3, pp. 105-114.
3. Nychkalo, N.H. (1998), "The native-language obligations scientist-teacher", Pedahohika i psykholohiia, vol. 4, pp. 12-18.
4. Anufriyev, E.A. (1984), Sotsyal'nyj status u aktivnost' lychnosti [Social status and activity of the person], Yzd. MHU., Moscow, Russia.
5. Slastenyn, V.A. and Podymova, L.S. (1997), Pedahohyka: ynnovatsyonnaia deiatel'nost' [Pedagogy: innovative activity], Mahystr., Moscow, Russia.
6. Kuz'myna, N.V. (1970), Metody yssledovaniya pedahohycheskoj deiatel'nosti [Research methods of pedagogical activity], Yzd. Lenyngrad. un-ta, Leningrad, Russia.
7. Khoziaynov, H.Y. (1988), Pedahohycheskoye masterstvo prepodavatel'ia [Pedagogical skills of teachers], Vysshhaia shkola, Moscow, Russia.
8. Scherbakov, A.Y. (1973), Psykholohiia uchytel'ia. Vozrastnaia u pedahohycheskaia psykholohiia [Psychology teacher. Age and pedagogical psychology], Moscow, Russia.

9. Semychenko, V.A. and Zasluzheniuk, V.S. (2001), Psykholohichna struktura pedahohichnoi diial'nosti. Chastyna I [Psychological structure of educational activities. Vol I.], Vydavnycho-polihrafichnyj tsentr «Kyivs'kyj universytet», Kyiv, Ukraine.
10. Amonashvyly, Sh.A. (1996), Razmyshliaia o humanoij pedahohyke [Reflecting on humane pedagogy], Yzdat. Dom Shalvy Amonashvyly, Moscow, Russia.
11. Sysoieva, S.O. (1998), "Educational work teacher: definition, theoretical model, features training", Pedahohika i psykholohiia, vol. 2, pp. 161-172.
12. Ruvyns'kyj, L.Y. and Solov'eva, A.E. (1982), Psykholohyia samovospytanyia [Psychology of upbringing itself], Prosvescheny, Moscow, Russia.
13. Myndykianu, V.M. (1991), Pedahohycheskaia tekhnika y masterstvo uchytelia [Teaching technique and skill of the teacher], Kyshenev, Moldova.
14. Padalka, O.S. Nisimchuk, A.M. Sloliuk, I.O. and Shpak, O.H. (1995), Pedahohichni tekhnolohii [Teaching technology], Ukrains'ka entsyklopediia im. M. Bazhana, Kyiv, Ukraine.
15. Dmytryk, Y.S. (1992), Podhotovka studentov k professyonal'no-pedahohycheskomu tvorchestvu [Preparation of students for vocational and pedagogical creativity], Nauk. dumka, Kyiv, Ukraine.
16. Levyna, M.M. (2001), Tekhnolohyy professyonal'no-tekhnicheskoho obrazovanyia [Technology Vocational Education], Akademyia, Moscow, Russia.
17. Ysaev, Y.F. (2004), Professyonal'no-pedahohycheskaia kul'tura prepodavatel'ia [Professional-pedagogical culture of the teacher], Akademyia, Moscow, Russia.
18. Krylov, A.A. (1999), Psykholohyia [Psychology], Prospekt, Moscow, Russia.
19. Pobirchenko, N.A. (1986), Pedahohichna majsternist' vchytelia na urotsi [Pedagogical skills teacher in the classroom], KDPI im. O.M. Hor'koho., Kyiv, Ukraine.
20. Sukhomlins'kyj, V.O. (1979), Vybrani tvory: V 5-ty t. [Selected works: In 5 vol.], Rad. shkola, Kyiv, Ukraine.
21. Sukhomlins'kyj, V.A. (1978), Pavlyshskaia sredniaia shkola [Pavlyshskaya Middle School], Pedahohyka, Moscow, Russia.
22. Ziazun, I.A. (2000), Suchasni informatsijni tekhnolohii ta innovatsijni metodyky navchannia u pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia, dosvid, problemy [Modern information technologies and innovative teaching methods in training: methodology, theory, practice, challenges], DOV Vinnytsia, Vinnytsia, Ukraine.
23. Ziazun, I.A. Kramuschenko, L.V. and Kryvonos, I.F. (1997), Pedahohichna majsternist' [Pedagogical skills], Vyscha shkola., Kyiv, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 19.03.2014 р.

ТОВ "ДКС Центр"